

Recenzija

Alma Sodnik in njeno filozofsko delo

Marija Švajncer

Univerza v Mariboru

marija.svajncer1@gmail.com

 © 2023 Marija Švajncer

Pri Slovenski matici in Založbi Univerze v Ljubljani je izšel filozofski zbornik *Alma Sodnik in njeno filozofsko delo* (2022). Uredila ga je Olga Markič, v njem pa so oživljeni spomini na pomembno slovensko filozofinjo Almo Sodnik in srečavanje z njenim delom. Prispevke so napisali: Olga Markič, Tine Hribar, Marko Uršič, Maja Malec, Valentin Kalan, Božidar Kante, Bojan Žalec, Nina Petek, Janez Juhant in Helena Koder.

Urednica in filozofinja Olga Markič se v spremni besedi spominja, da je bilo leta 2019 praznovanje stoletnice ustanovitve Univerze v Ljubljani, in prav Alma Sodnik se je uveljavila kot ena tistih znanstvenic in profesorice, ki so pomembno zaznamovale to obdobje. Na Filozofski fakulteti je bila ena prvih študentk, leta 1923 je zagovarjala doktorsko disertacijo pri profesorju Francetu Vebru, ustanovitelju študija filozofije na Univerzi v Ljubljani. Po doktoratu je kot privatna docentka vrsto let opravljala neplačano delo. Študijsko se je izpopolnjevala na Dunaju, kjer se je raziskovalno ukvarjala z estetiko ter se udeleževala mednarodnih simpozijev in konferenc. Leta 1946 so jo izvolili za izredno profesorico in tedaj je bilo njeno delo tudi denarno ovrednoteno. Naziv redne profesorice si je kot prva ženska pridobila leta 1951, v akademskem letu 1952/1953 je postala prva dekanka Fakultete, leta 1959 pa se je upokojila. Alma Sodnik je delila usodo mnogih filozofinj z začetka 20. stoletja, intelektualke, ki so na svoji akademski poti občutile zapostavljanje in odrekanje pravic. Njeno delo je treba oživiti, saj je napisala kakovostna dela, taka, ki nas spodbujajo k razmisleku in odpirajo zanimiva vprašanja. Olga Markič pravi, da je v času, ko smo priče vedno večji razdrobljenosti, nezaupanju v medije in znanost ter teorijam zarote, pobuda Alme Sodnik po obnovitvi resnice nadvse aktualna. Razgrne podatke o današnjem položaju žensk v filozofiji in predvideva, da se je situacija v marsičem sicer spremenila na bolje, vseeno pa obstaja še veliko nerešenih problemov, od predsodkov do prikritih oblik diskriminacije. Eno redkih področij humanistike, pri

katerem na akademski ravni prevladuje zastopanost moških, pa ostaja filozofija. Olga Markič predvideva, da morda razlogi za to tičijo v pomanjkanju zgledov in spregledu žensk pri oblikovanju filozofskega kanona ali pa bi jih bilo treba iskati v stereotipih ter pomislekih, ki so povezani s samim filozofiranjem.

Olga Markič v prispevku »Alma Sodnik: filozofija in žensko vprašanje« navaja, da je filozofinja emancipacijo žensk razumela predvsem kot osvoboditev od moškega načina razmišljanja. Svojo kritično ost je usmerila v dejstvo, da kulturni in delovni sistem, ki temelji na moških vzorih, vrednotah in sposobnostih, spregleduje, kaj počne druga polovica. Moška pristranost se kaže tudi v opisovanju vsakdanjih dogodkov in rabe moškega slovničnega spola za vse ljudi, čeprav gre tako za moške kot ženske. Olga Markič v opombi omeni opozorilo, da taka raba ni nepristranska, zato so na Filozofski fakulteti v Ljubljani leta 2018 v uradne dokumente kot splošno obliko začasno uvedli ženski slovnični spol. Ko se je Olga Markič prvič srečala s knjižico *Smernice za vzgojo deklet* Alme Sodnik, so se ji avtoričina stališča o ženskem bistvu zdela preveč konservativna, zlasti poudarjanje, naj ženska živi svojemu ženskemu tipu primerno življenje. Pomislila je na patriarhalni svet in stereotip o ženskah kot pretirano čustvenih ter premalo racionalnih. »Dejansko pa je Alma Sodnik tak pogled sama izrecno zavračala in kritizirala omejevanje vloge ženske na mater in gospodinjno. Sama je s svojim zgledom pokazala, kaj vse ženska lahko doseže na svoji znanstveni poti in kako težko je razbijati stereotipe in uveljavljati poklicno enakopravnost, za katero se je zavzemala« (str. 23). Alma Sodnik je s tem prizadevanjem aktualna še danes, sklene svoj prispevek Olga Markič, tudi sama uveljavljena filozofinja.

In o čem teče beseda v zborniku? Filozof in akademik Tine Hribar v svojem prispevku z naslovom »Alma Sodnik, filozofinja evropskega formata« v srečavanju Alme Sodnik z zgodovino filozofije odkriva tudi preinterpretacije, vsekakor pa je pomembno, da je posegla v jedro evropskega filozofskega življenja sredi tridesetih let 20. stoletja. Filozof je bil njen študent in predavateljica ga je prevzela z razgledanostjo ter s sebi lastno gosposkostjo, že na prvi pogled jo je videl kot Gospo. Ko se je seznanil z njenim življenjepisom, je ugotovil, da je bila tudi svetovljanka, kozmopolitka v Kantovem pomenu besede. Konec 19. in na začetku 20. stoletja jo je kot žensko doletela usoda drugorazrednosti. Hribar se spominja usode nekaterih slovenskih filozofov in dogajanja na oddelku. Ko se je leta 1959 vpisal na Oddelek za filozofijo, je na njem vladalo pravo opustošenje, saj sta ostala samo Alma Sodnik in Boris Ziherl, filozofa

oporečnika, asistenta Veljko Rus in Jože Pučnik pa sta morala oddelek zapustiti. »Sodnik se je še nekoliko bolj umaknila vase, toda kljub temu je tudi v našo generacijo izžarevala tisto svetovljanstvo, ki ga je bila deležna generacija pred nami« (str. 28).

Filozof Marko Uršič s filozofinjo tudi polemizira in pravi, da so njeni argumenti sicer podani s stališča moderne filozofije, niso pa vodili v smeri fenomenologije. Monografija Alme Sodnik o Descartesu je strnjen prikaz zgodnje novoveške filozofije, žal pa je ta knjiga dandanes že skoraj pozabljena, čeprav je po Uršičevem mnenju zelo dober uvod v Descartesa za študentke in študente kakor tudi vir ter navdih za ponovni strokovni razmislek o utemeljitelju novoveške filozofije. Uršič se v svojem prispevku omeji na »čisti problem cogita«, kot ga Alma Sodnik obravnava in ga, kot meni, tudi pravilno interpretira, ne strinja pa se z nekaterimi njenimi prevodi, npr. *cogitatio*, preveden kot doživljaj, kajti doživljanje ima močno psihološko konotacijo. »Alma Sodnik bi se morda strinjala z mojim pomislekom glede njenega poudarjanja pomena ›doživljanja‹ pri sámo-razvidnosti *cogita*, ampak vseeno se sprašujem, kako da je v svoji sicer lucidni in izjemno poznavalski interpretaciji Descartesa – ›spregledala‹ to težavo ali vsaj nerodnost v izrazu?« (str. 38). Uršič domneva, da je izraz doživljaj prevzela od svojega »filozofskega Vater-Professorja« Franceta Vebra, pri katerem ima doživljanje pomembno ali celo bistveno vlogo v filozofski spoznavni teoriji. Za boljše razumevanje se Uršič pomudi še pri Vebru. Med drugim poudari: »Besede imajo v filozofiji svojo težo, in čim bolj so miselno pomembne, tem večja je teža« (str. 41). Alma Sodnik namreč tudi v pojmu subjekta ni videla tolikšne težave, da bi postala kritična do Descartesove dedukcije v *Meditacijah*, ki vodi od spoznavne sámo-gotovosti *cogito-sum* k ontološkemu dualizmu dveh substanc, *res cogitans* in *res extensa*. Kljub nekaterim pomislekom Marko Uršič na koncu prispevka navede naslednje besede: »V moderni filozofiji, še posebej pa dandanes, se je vse preveč razpasla navada, da skušamo namenoma ›priliciti‹ misli nekega starega mojstra svojim lastnim in jih tako ›izrabiti‹ za svoj lasten prav. Alma Sodnik tega ne počne, temveč v svojih mislih oživlja Descartesove – in to je lepo!« (str. 50). Priznava ji, da njeno pisanje kaže miselno plemenitost.

Filozofinja Maja Malec ugotavlja, da je Almo Sodnik zanimal predvsem idejni razvoj filozofskih problemov v zgodovini. Natančno je izhajala iz virov, ni pa se izogibala izražanju lastnega mnenja. Morda se je zmotila pri oceni pomena Descartesove metode za nadaljnji razvoj znanosti in filozofije, pomisli Maja Malec. Alma Sodnik je bila prva, ki se je na

Slovenskem sistematično ukvarjala z zgodovino filozofije. Njena knjiga o Descartesu je še danes relevantna in je prestala sodbo časa. Od leta 1933 je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani poučevala novoveško filozofijo, vključno s Kantom, slovensko filozofijo, od leta 1943 pa tudi antično, srednjeveško in renesančno filozofijo. Po upokojitvi je predavala honorarno. »Že od vsega začetka je imela zelo jasno izdelano metodo zgodovinskega raziskovanja: zgodovinar filozofije naj bi čim bolj analitično predstavil delo in misli nekega filozofa ter pokazal, kako so na filozofovo izbiro problemov in njihovo razrešitev vplivali predhodna doba in filozofi ter kako je njegova filozofija vplivala na sodobnike kot tudi na naslednje dobe« (str. 53). Maja Malec se zaustavi pri prvem filozofinjinem obsežnejšem delu z naslovom *Zgodovinski razvoj estetskih problemov*, knjigi, v kateri avtorica analizira vrsto estetskih problemov z namenom pokazati, da zgodovinski razvoj estetike sovпада z njenim idejnim razvojem. Ta cilj knjige je po mnenju Maje Malec precej ambiciozen. V zgodovini estetike je Alma Sodnik prepoznala tri različne usmeritve, in sicer: metafizično-spoznavnoteoretično, empirično psihološko in analitično-psihološko; prva je spekulativna, druga psihološka, tretja pa nekakšna sinteza obeh, saj ohranja poudarek na estetskem doživetju. Alma Sodnik skuša biti pri metodološki obravnavi čim objektivnejša. »Naše razmišljanje je določeno z dobo, v kateri živimo, sedanjost je določena s preteklostjo in določa prihodnost. Filozofi tako odgovarjajo na izzive svojega časa, pri čemer običajno svoj predlog umestijo znotraj že obstoječih, zato je za razumevanje in ocenjevanje filozofskih teorij poznavanje tega konteksta zelo pomembno,« zapiše Maja Malec (str. 57). Zamisli se nad Izzivi Descartesovega časa ter pravo in analitično metodo. Razgrne Descartesovo pojmovanje metode in njegov odnos do matematike. Z oživitvijo analitične metode in razširitvijo njene uporabe je vplival na sodobnike ter naslednike. Maja Malec je prepričana, da vprašanje Descartesove metode ostaja aktualno še danes. Oživlja tudi vprašanja analize in sinteze ter svoje poglobljeno razmišljanje sklene s spoznanjem, kako danes pravzaprav ne moremo reči, da znanost tvori en sam tesno prepleten sistem znanja, ki je utemeljen v peščici metafizičnih načel, prav tako se analitična metoda ni izkazala za tako pomembno v nadaljnjem razvoju moderne filozofije, kot je to upala Alma Sodnik. Maja Malec jo prepoznava kot filozofinjo, ki je zvesto brala izvirna dela, a je imela tudi lastne filozofske poglede.

Filozof Valentin Kalan se usmeri v nekatere tradicionalne metafizične teze, ki so na različni stopnji izrecnosti navzoče v filozofskem opusu Alme

Sodnik. Pri tem se navezuje na Heideggerja ter se natančno poglobi v Kantov filozofski razvoj in pomen njegove filozofije. Kalan je bil filozofinjin študent in je pri njenem seminarju zagovarjal seminarsko nalogo z naslovom »O Aristotelovi poetiki«. Osnova njenih predavanj o Kantu je bila izdaja Pruske akademije, ki obsega dela, pisma, ponatis predavanj in odlomke iz zapuščine. Kantova dela je Alma Sodnik kronološko razdelila na spise predkritičnega in kritičnega obdobja ter vztrajala pri razliki med prvo in drugo fazo. Za pojasnitev Kantovega pojmovanja metafizike Kalan seže k Heideggerjevemu delu *Kant in problem metafizike*. Ta problem obravnava glede na tradicionalno tematiko metafizike in svojo razpravo razdeli na dva dela: Kantova kozmologija ali filozofija narave in Kantova metafizika. Poglobi se v Kantov odnos do matematike in druga pomembna spoznanja. »Če se v matematiki začenja od lažjega, se v metafiziki začenja od najtežjih pojmov, kot so možnost, bivanje sploh, nujnost in slučajnost« (str. 86). Alma Sodnik sintagmo naravna teologija razume kot deizem, naravna teologija je tako minimum religioznosti. Kadar Kant govori o spoznavnosti boga, pravzaprav obravnava bivanje nasploh.

Filozof Božidar Kante vsebino svojega prispevka »Kant: sublimno in moralno« naveže na misli in stališča, ki jih je mogoče izluščiti iz obravnave Kantove estetike v knjigi Alme Sodnik *Zgodovinski razvoj estetskih problemov*. Delu Kante pripisuje velik pomen, saj je prvo, ki ima za predmet zgodovinski pogled na te probleme. Znotraj estetskega področja se zrcali rivalstvo med empirizmom in racionalizmom, ki ima svojo domovinsko pravico predvsem v epistemologiji. »Ne le da je knjiga Alme Sodnik prvi zgodovinski pregled estetskih problemov v našem prostoru, poleg tega tudi zelo korektno prikaže temeljne probleme in težave, ki se pojavljajo in nastanejo v tem zgodovinskem razvoju estetskega polja« (str. 94). Vsebino svojega prispevka Kante torej naveže na misli in stališča, ki jih je mogoče izluščiti iz filozofinjine obravnave Kantove estetike. Ko Alma Sodnik govori o lepoti in sublimnem, ugotavlja, da ne pripadata objektu, temveč našemu duševnemu stanju, in pojem sublimnega poveže z moralno. Kante preuči in analizira, kako utegnejo – po Kantovem mnenju – čiste estetske sodbe o sublimnem posredno prispevati k udejanjanju ciljev in smotrov moralnosti v naravnem redu. Za izhodišče svoje misli vzame nekatera stališča Paula Guyerja, zlasti njegove štiri pogoje moralnega delovanja. Kant je bil prepričan, da izkustvo sublimnega na svoj lasten način lahko razkrije človekovo svobodo. »S tem, ko ima fenomenološke in strukturne sorodnosti in podobnosti z moralnim občutkom spoštovanja, nas sublimno lahko pripravi za moralno delovanje« (str. 95).

V Kantovih besedilih je mogoče naleteti na tri forme sublimnega – dinamično sublimno, matematično sublimno in moralno sublimno. Dinamično sublimno nam omogoča uvideti našo fizično nemoč v primerjavi z naravo, hkrati pa v sebi najdemo možnost, da sami sebe ugledamo kot neodvisne od narave. Kant opozarja, da realnosti kategoričnega imperativa ne smemo izpeljati iz posebne lastnosti človeške narave, kajti ravnanje iz dolžnosti mora biti praktično brezpogojna nujnost vseh dejanj. Estetsko izkustvo lahko prispeva k razvoju moralnega občutja. Kante predvideva, da bi bilo lahko naše primarno okno v sublimnost občutja spoštovanje do dolžnosti.

Filozof Bojan Žalec v prispevku »Filozofski pristop Alme Sodnik, s posebnim ozirom na estetiko: kritični prikaz« piše o tem, da je Alma Sodnik raziskovala in prikazovala zgodovinski razvoj filozofskih problemov. Pri tem si je prizadevala, da bi se dokopala do pristne predstave o določenem mislecu. Nanjo naj bi imel velik vpliv France Veber, filozof, pri katerem je doktorirala. Žalec filozofinjin razvoj označi z besedami: od historične predmetne teorije do historičnega racionalizma. »Pri Sodnik pa njeno stališče o določenem problemu sploh ni pomembno, ampak je pomembna čim bolj verodostojna in popolna predstavitev nekega filozofa oz. razvoja filozofskega problema, pomembno je priti do avtentične predstave o določenem mislecu, na primer do »pristnega Aristotela« (str. 113). Alma Sodnik je verjela, da zgodovinski razvoj filozofskih problemov pomeni napredek spoznanja človeštva, to pa je napredek razumskega spoznanja, kakor poteka preko zgodovinskega razvoja filozofskih problemov. Žalec zatem prikaže zgodovinski razvoj estetskih problemov Alme Sodnik. Po filozofinjinem mnenju je bil Platon oče znanstvene estetike, razločuje pa med metafizično, spoznavnoteoretično, psihološko in družbenopolitično ravno estetiko. Žalec poda strnjen povzetek predstavitve antične estetike v delu Alme Sodnik *Zgodovinski razvoj estetskih problemov* (označi ga z ZE). Glede empatije v okviru estetike po njegovem mnenju Almi Sodnik pripada pionirska vloga na Slovenskem. Filozof sklene, da ima njeno delo tako odlike kot pomanjkljivosti: odlike si je pridobila v Vebrovi filozofski šoli, npr. jasno in pregledno analizo ter dobro znanje jezikov, raziskovanje virov, dokumentarnost svojih trditev in razumljiv slog pisanja, za hibo pa ima Žalec nepoznavanje ali neupoštevanje odločilnih sprememb in spoznanj v sodobni filozofiji, npr. hermenevtičnega obrata. Ker teh sprememb ni upoštevala, je ostala ujeta v preseženo in neustrezno paradigmo, ki je bila zmes mentalistične novoveške paradigme (kot nasprotja hermenevtične) in scientizma, v katerem je tudi pristala.

Kljub svoji kakovosti naj bi ostala v okvirih stare filozofske misli, v njenem pisanju pa se razodeva tudi filozofska nemoč.

Filozofinja Nina Petek v svojem prispevku predstavi nekatera temeljna dognanja Alme Sodnik s področja raziskav epikurejske filozofije, raziskav, ki v slovenskem prostoru veljajo za pionirske. Alma Sodnik je izjemno vrednost pripisovala Epikurjevemu nazorom, ki so človekovo bivanje osmišljali na drugačen način kot predhodni filozofski sistemi. Podala je poglobljeno in strukturirano opredelitev filozofa do temeljnih vprašanj, ki jih je sama omejila na naslednje sklope: spoznavna teorija, nauk o naravi in etika. Pri rekonstrukciji filozofskega nauka epikurejcev se je opirala na zbirke fragmentov in študije svojih sodobnikov. Nina Petek prikaže Epikurjevo »filozofijo vrta« in se zamisli nad čistim užitkom obstajanja. »Umik iz javnega življenja in družbenopolitičnega dogajanja je Epikur prepoznal kot temeljni predpogoj za spokojno bivanje, ki je v njegovi filozofiji obveljalo za najvišje dobro« (str. 135). Težnjo k ugodju je Alma Sodnik opredelila kot pradejstvo obstoja. Z ugodjem je v epikurejstvu neločljivo povezana tudi krepost, vrhovna vrlina, imenovana preudarnost oz. pravilna presoja, ki omogoča ovrednotenje užitkov in vodi v nravnost. Preudarnost je elementarna osnova ataraksije in hkrati počelo dobrega življenja. Ne moremo prijetno živeti, če ne živimo preudarno, pravično in dobro. Alma Sodnik je pozornost namenila tudi Epikurjevemu pojmovanju človekove svobode. Zanimalo jo je predvsem vprašanje, kako je filozofu uspelo svoj nauk o svobodi uskladiti z determinističnim atomizmom Demokrita. Ključna Epikurjeva novost je bila ideja o odstopu atoma od ravne črte. Epikur ni zanikal obstoja splošne zakonitosti vzročnosti, temveč je zavračal zgolj idejo o obstoju vsegačnega nujnosti, prav tako ni negiral eksistence bogov, opozarjal pa je na napačne in protislovne predstave ljudskih množic ter hkrati spodkopaval metafizične razprave o njih. Alma Sodnik je med drugim epikurejsko prosvetljenstvo in nauk o bogovih osvetlila na osnovi Epikurjevega pojmovanja sanj; tedaj je namreč veljalo prepričanje, da sanje prihajajo od bogov in imajo poseben pomen, ki razkriva prihodnost in pojasnjuje različne segmente človekovega vsakdana. V harmonični skupnosti enako mislečih Epikurjevih privržencev, ki so se sestajali na vrtu, je Alma Sodnik prepoznala veličino filozofove etike. Ta etika sega onkraj golega hedonizma in prizadevanja zgolj za lastno dobro. Bogov in smrti se ni treba bati, velik pomen pa ima prijateljstvo.

Teolog in filozof Janez Juhant piše o odnosu med filozofom in duhovnikom Alešem Ušeničnikom ter Almo Sodnik. Filozofinja je prikazala Uše-

ničnikovo delo ter ga umestila v slovensko neosholastično filozofijo in hkrati v evropski prostor, pri tem pa ostajala v objektivnih okvirih stroke. Ušeničnika je umestila v zgodovinski okvir razvoja sodobne filozofske oz. širše kulturne misli in poudarila, da razumevanje človeka zaznamuje dve glavni smeri: materialna oz. čutnozaznavna in duhovna. Ušeničnik je bil po njenem mnenju filozof modernega formata. Kritična je bila do neotomizma na Slovenskem, češ da se ni razvijal v poglobitev filozofskih temeljev in duhovne ozaveščenosti, temveč je postajal propagandno-apologetično in socialnopraktično sredstvo. Ušeničnikovo filozofsko delovanje je Alma Sodnik razumela kot celostno in za tedanji čas aktualno. »Posvečal se je skoraj vsem perečim filozofskim vprašanjem ter kritično preverjal in zavračal nasprotno ideje« (str. 161). Njun odnos je bil po Juhantovem mnenju zgleden in odprt, tako rekoč odnos dveh poglobljenih človeških in filozofskih duš. Razlika je v tem, da je Alma Sodnik izhajala iz predmetnostno-pozitivnih, to je izkustvenih temeljev resničnosti, Aleš Ušeničnik pa je preučeval skoraj vsa družbena vprašanja in tokove, še posebej sporno vlogo krščanskega stališča ter vpliv liberalizma in komunizma v družbi. »Razumljivo je, da je bil kot krščanski mislec kritičen tudi do vseh vrst pozitivizma. Zanj so bili ti tokovi resen izziv dotedanji krščanski družbenopolitični utemeljitvi življenja« (str. 163).

Posebno občuten je spominski zapis režiserke in scenaristke Helene Koder z naslovom »Za Almo«. Na začetku pravi: »Ta zapis nastaja izključno v želji in z namenom, da bi javni podobi zelo resne znanstvenice, filozofinje in prve ženske, ki je bila v Sloveniji, verjetno tudi v Jugoslaviji, imenovana za dekanjo, dodal nekaj njenih osebnostnih potez, ki jih minevanje časa izrisuje hkrati z ljudmi, ki so jo poznali« (str. 168). Sestavljen je iz osebnih spominskih utrinkov in drobcev družinske mitologije. Namen Helene Koder je bil opozoriti na Almino temeljitost, natančnost v izražanju, predanost delu s študenti pa tudi na to, kako sodobno je razmišljala. Njen mož Urban Koder je bil nečak Alme Sodnik. Ker je bilo njuno srečavanje globoko in osebno, se je spominja samo z imenom (drugi pisci v zborniku pa večinoma uporabljajo filozofinjin osamosvojen priimek v imenovalniku in s tem po vsej verjetnosti upoštevajo sodobne smernice glede spolov). Pozornost Helene Koder so pritegnile oči Alme Sodnik; v njenem pogledu je videla vse – zazrtost navznoter in odprtost navzven, filozofinja pa je ohranjala tudi otroško radovednost in prisrčnost. Do soljudi, zlasti mladih, je kazala strpnost in razumevanje. Ko je Urban Koder opustil medicino in se v celoti posvetil glasbi, mu ni nikoli očitala, da to ni bila prava izbira, saj je verjela je v njegov talent. Njena življenjska pot

je bila trnova: umrl ji je dveletni sinček, mož se je iz vojne vrnil bolan, kmalu je postala vdova. Zaradi vsega hudega se je njeno srce utrudilo, pravi Helena Koder. Preminila je leta 1965.

Omeniti velja, da so leta 1975 izšle *Izbrane razprave* Alme Sodnik. Zbral in uredil jih je filozof Frane Jerman ter predstavil filozofinjino življenje in delo. V knjigo je uvrstil razprave o zgodovini filozofije, spoznavni teoriji, estetiki in nekaterih filozofih tedanjega časa. Kar nekaj piscev v zborniku omenja spoznanja iz Jermanove uvodne študije in njegovo vrednotenje filozofskega snovanja Alme Sodnik.

V zborniku *Alma Sodnik in njeno filozofsko delo* prevladuje spoštljiv odnos do filozofije in njenega prispevka k filozofiji, polemični in kritični vidiki pisanja nekaterih avtorjev pa odpirajo nova hermenevitična vprašanja o zvestem branju izvirnih del na eni strani ter preinterpretaciji in ustvarjanju lastnih filozofskih pogledov na drugi strani. Očitno je, da je filozofinja z vsem tem še vedno navdih za filozofsko iskanje in nove odgovore na zapletena vprašanja.